

Granskogen i endret klima Grantørkeprosjektet

Hvilke muligheter har grana rundt Oslofjorden i framtiden?

Svein Solberg
Norsk institutt for skog og landskap

*Kola Viken 2012
Kongberg, 30. oktober 2012*

Skogeierens drøm

Mer CO₂
Mer varme
Mer nedbør
Mer nitrogen

Grana har gode muligheter, men

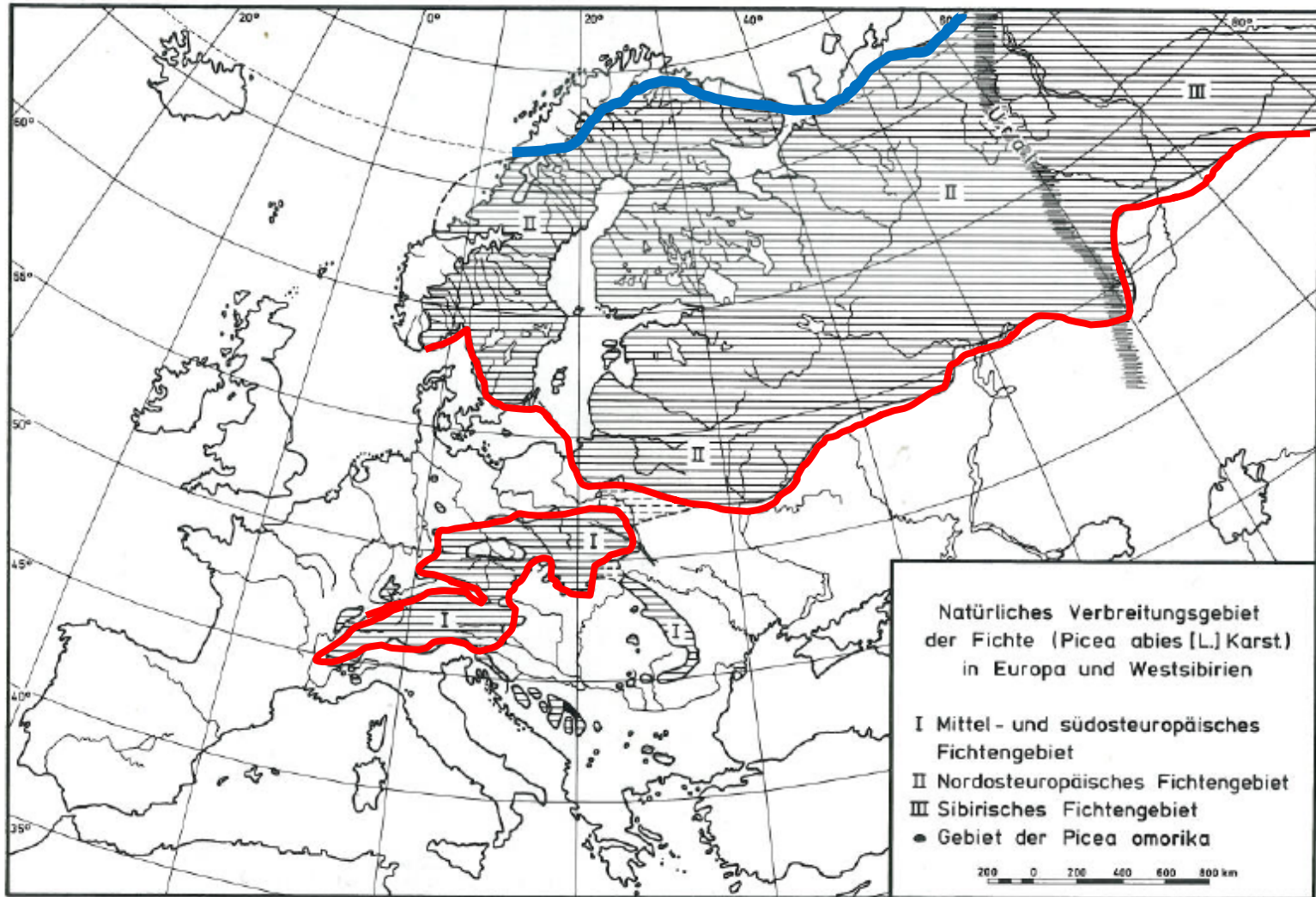
- > Vanskelige voksesteder bør unngås, eller treslagsblanding
- > Tørkesterke provenienser fra Baltikum mm viktig
- > Skogbehandling viktig
- > Stubbebehandling

skog+
landskap

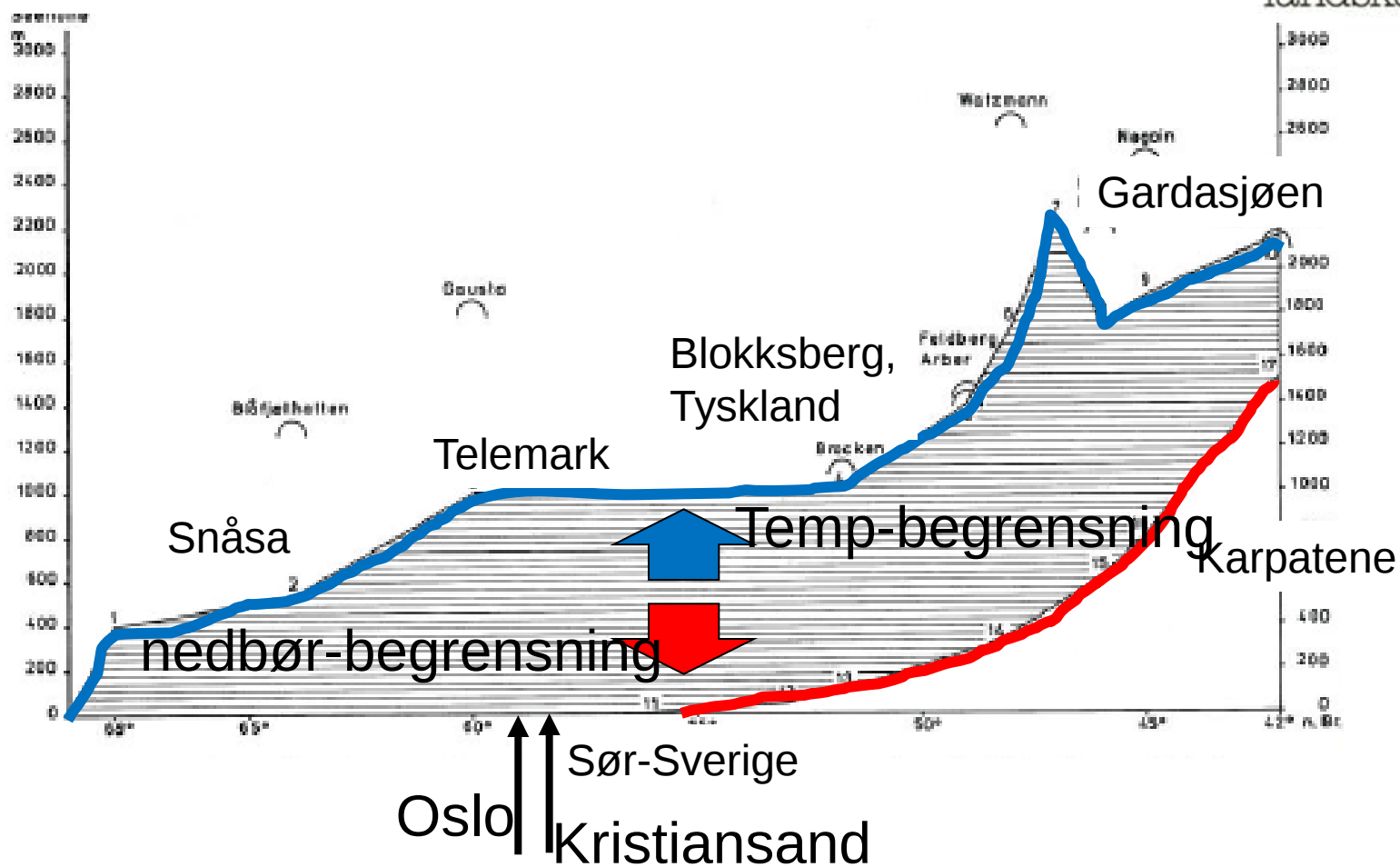
Granäs naturlige utbredelse i Europa

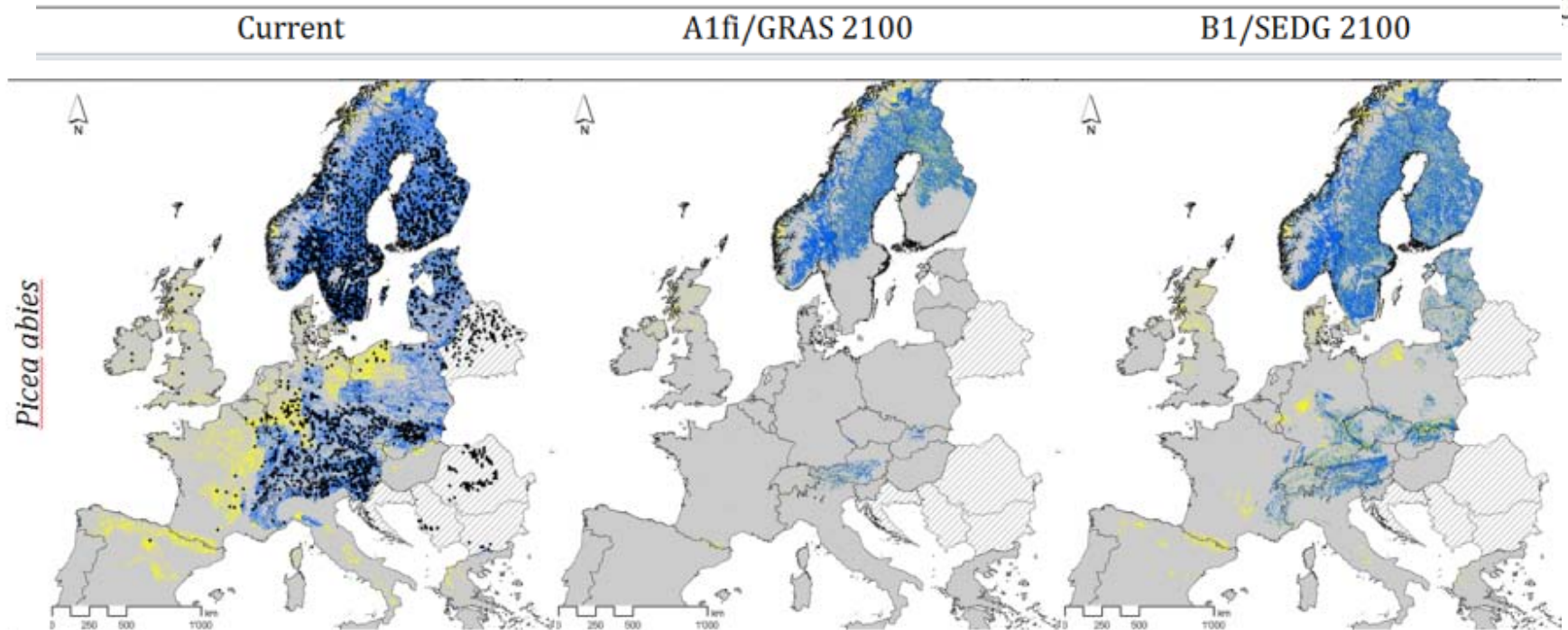
arbeit v. ECKHART, NATHER, RACHOV, ZUKRIGL 1971; MAYER 1974). Demnach besteht im Gebiet des Donaudurchbruches zwischen Grein und Ybbs (Strudengau) eine schmale natürliche Fichtenverbindung zwischen dem Nördlichen randalpinen Fichten-Tannen-Buchenwaldgebiet im Süden und dem Außer-alpinen Fichten-Tannen-

skog+
landskap

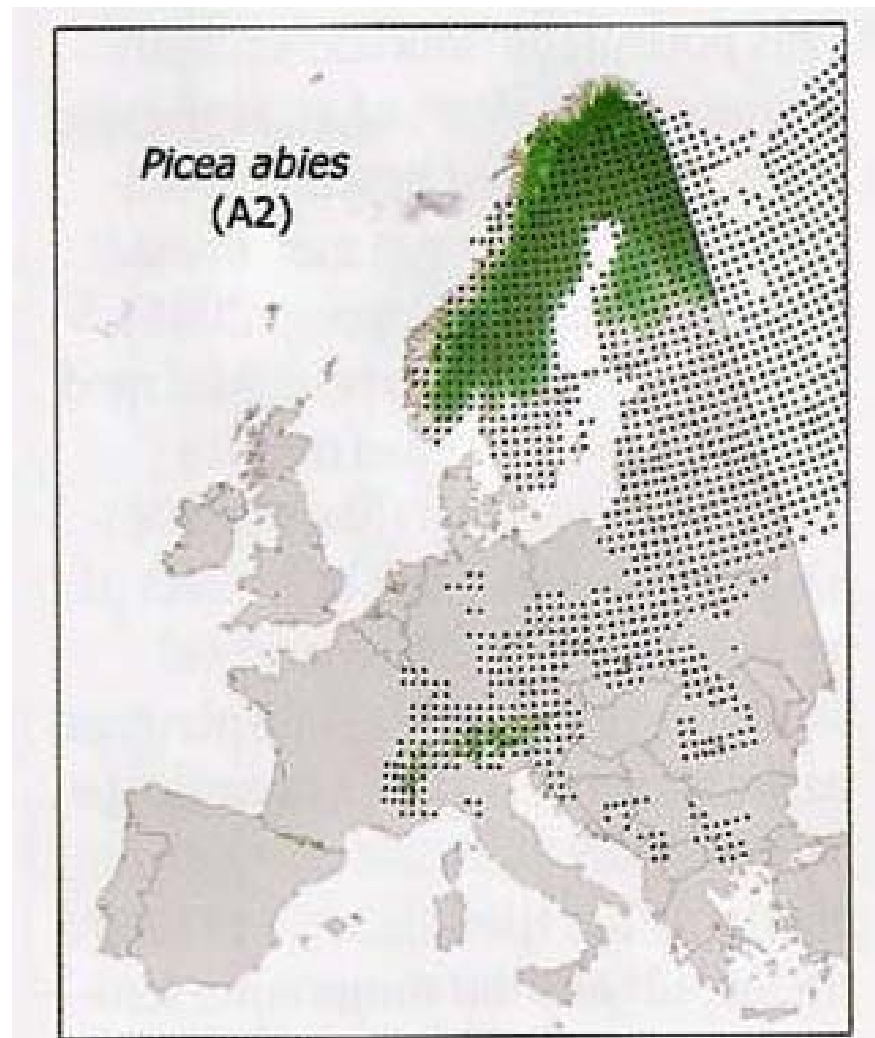
Simulering av granas utbredelse med klimaendring

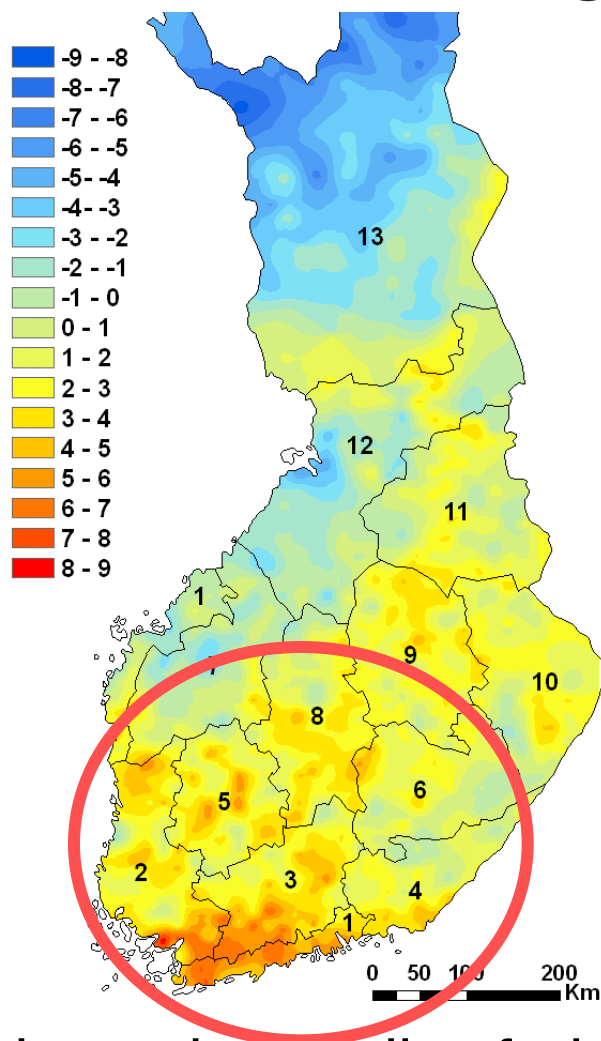
Eliane S. Meier*, Heike Lischke, Dirk R. Schmatz and Niklaus E. Zimmermann. 2012. Climate, competition and connectivity affect future migration and ranges of European trees. Global Ecology and Biogeography, 21, 164–178

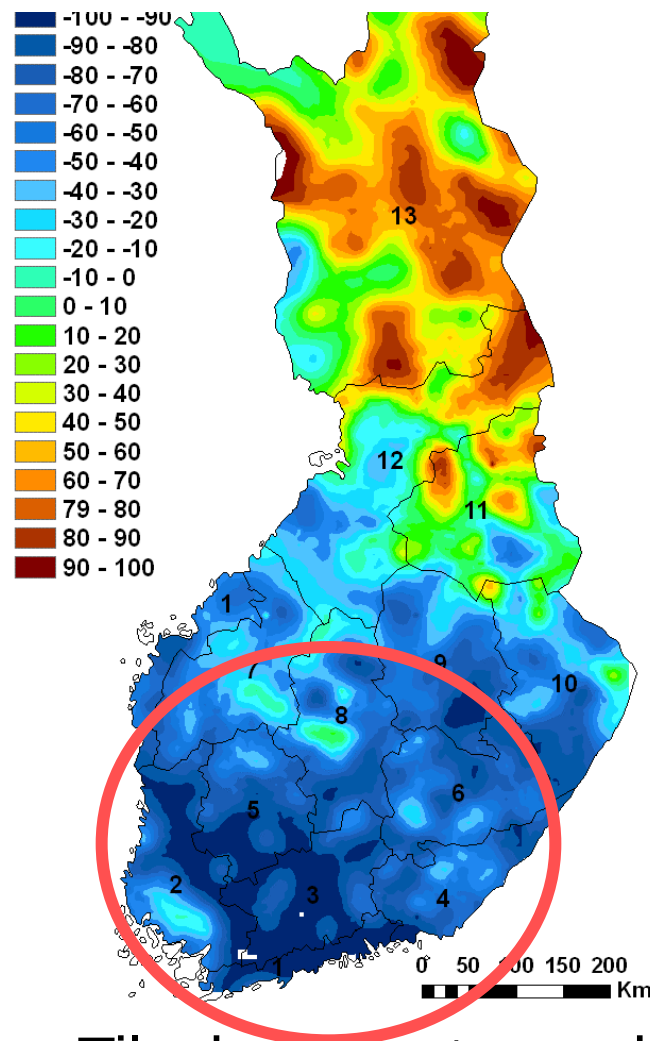
BIOMOD-prosjektet

Sør- og midt-Finland: tørke fører til at gran nesten forsvinner

Fordampning/nedbørforholdet
øker 3-9%

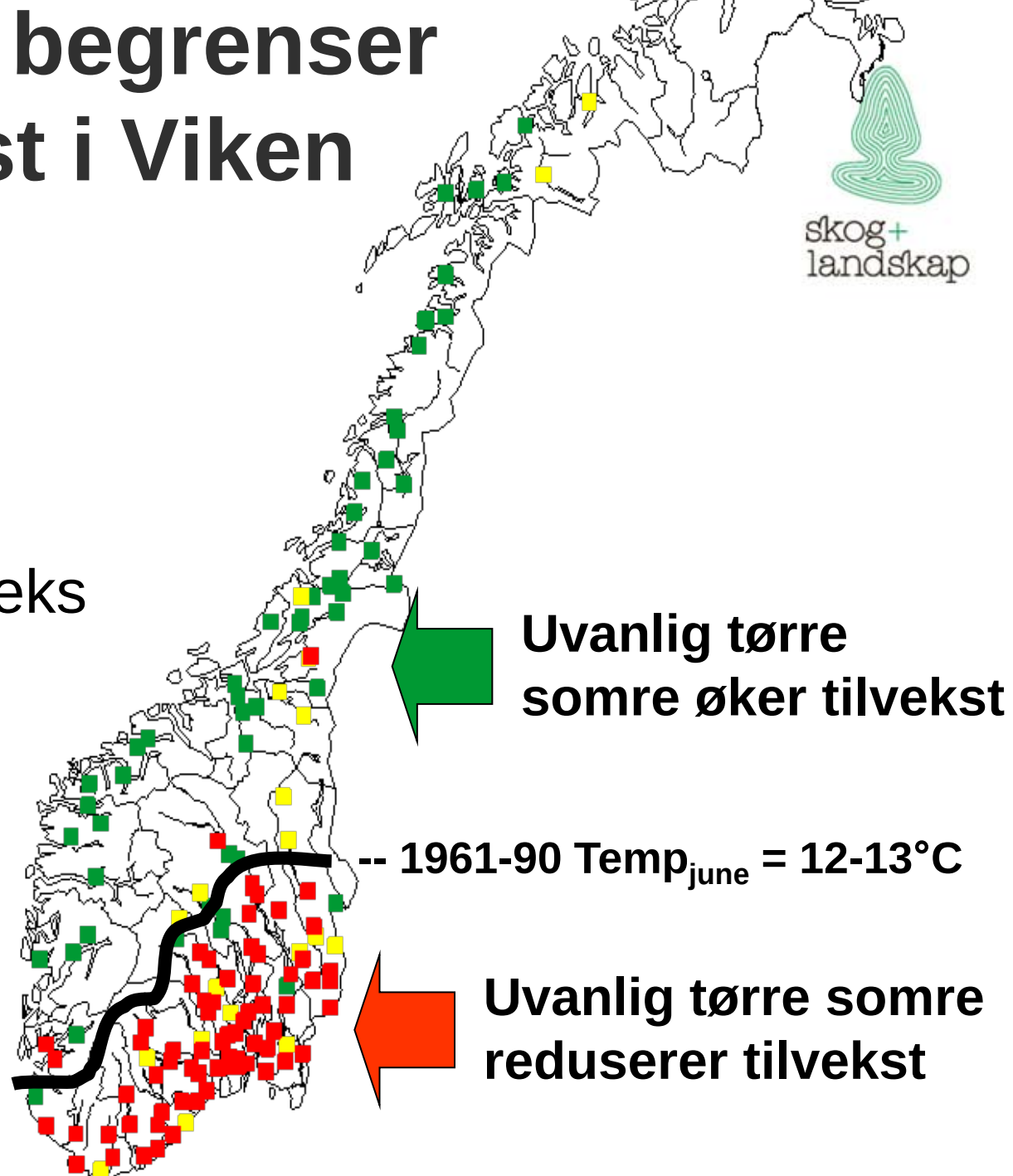
Tilveksten avtar ned mot null
(-100%)

Kellomäki et al. 2005

Vanntigang begrenser granas vekst i Viken

Korrelasjon
Årringindeks
Palmer tørkeindeks

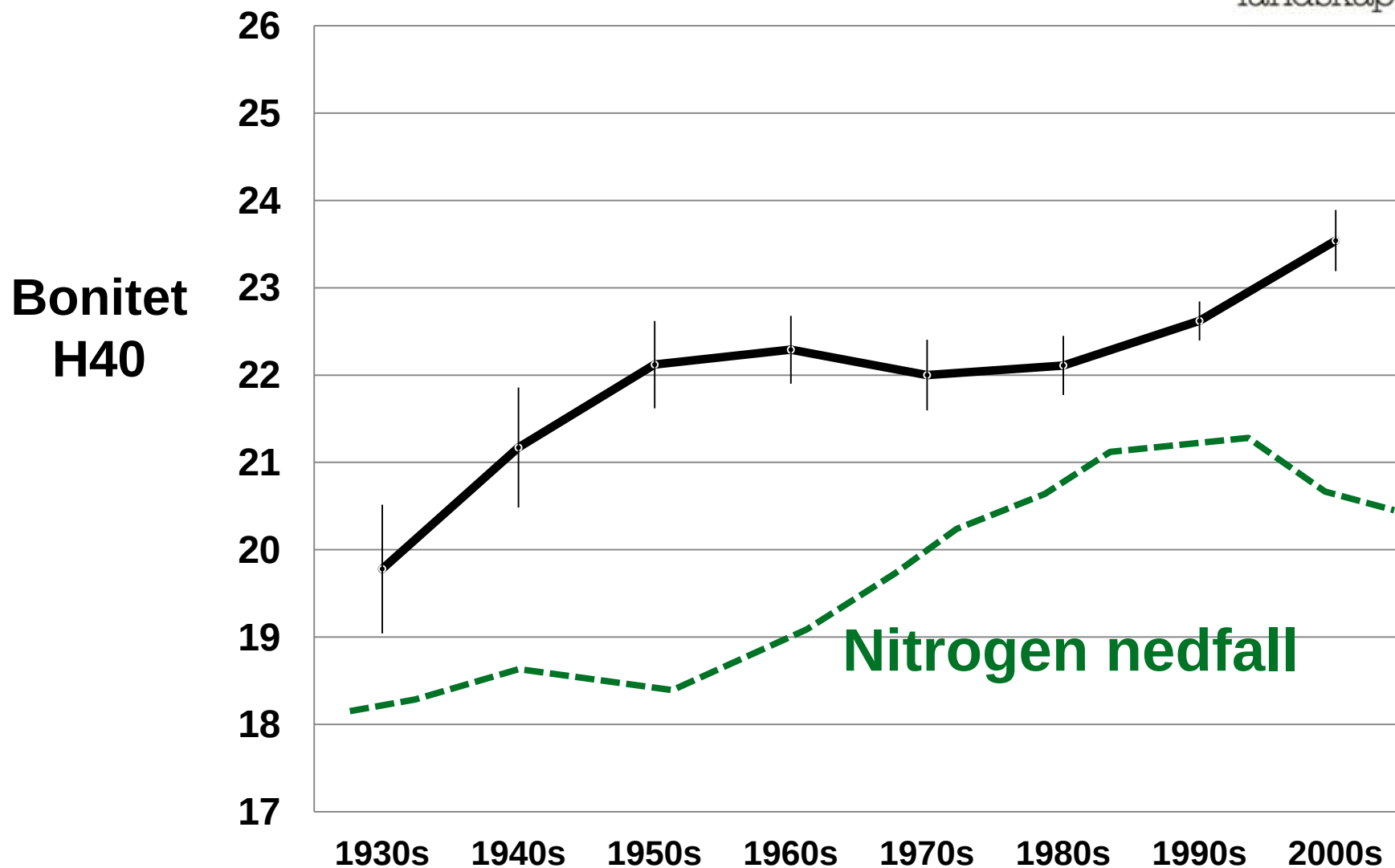
Scenario for granas tilvekst 2071-2100

- > Scenario Hadley B2
- > Alle granflater i 6 fylker (grantørkeprosjektet, Viken)
- > Modeller basert på Palmer tørkestyrke-indeks for juni
- > Resultat: 100,1%

**Dvs. ingen endring i
tilvekst som følge av
tørkestress i juni**

Utvikling av høydebonitet (H40) 7 fylker Sørøst-Norge

Klimaendring og skade-risiko

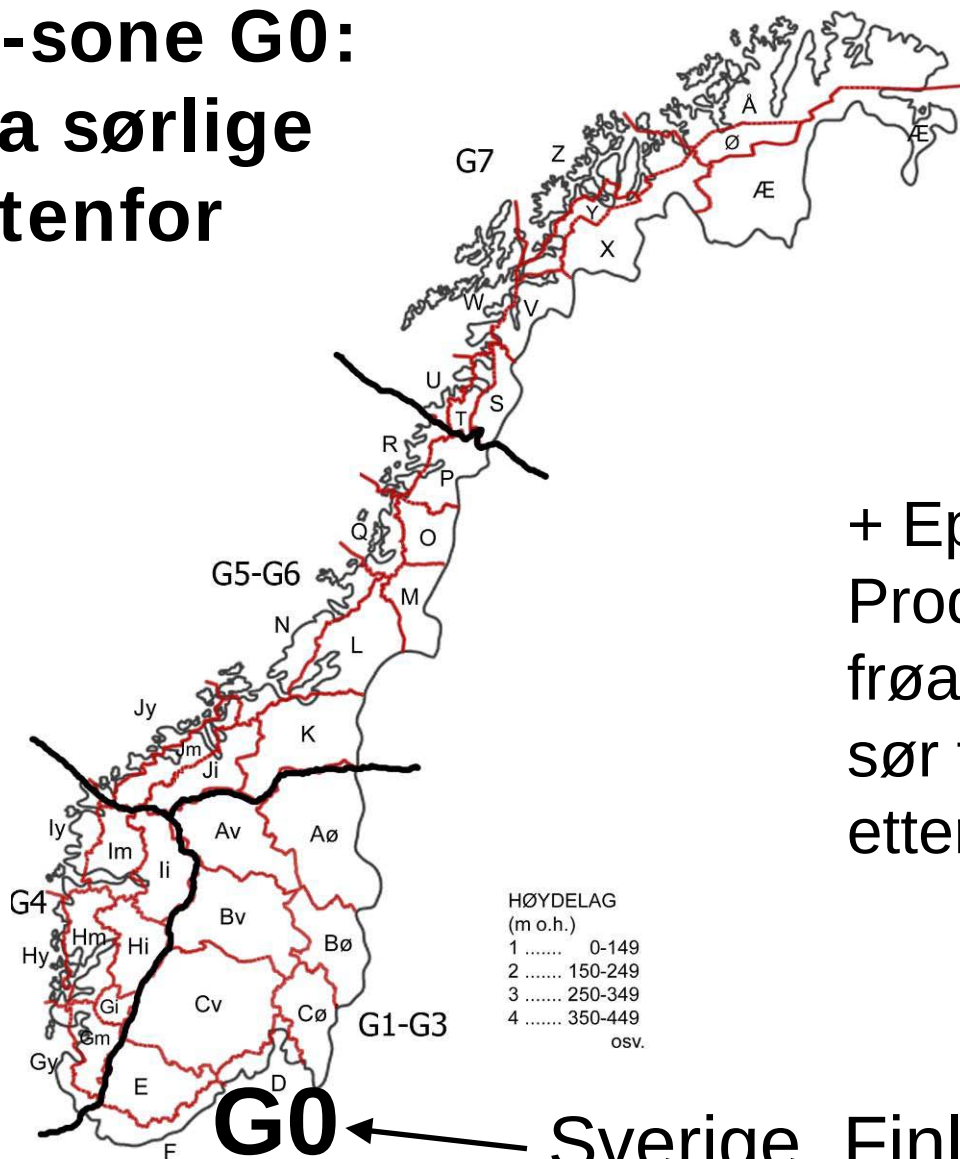
- > Tørkeskader
- > Storm
- > Barkbiller
- > råtesopper

Skogbehandlingen blir viktigere

- > Proveniens / frø
- > Treslagsvalg
- > Stabilitet mot vind
- > Stubbebehandling
- > Snauflatenes plassering (kant)

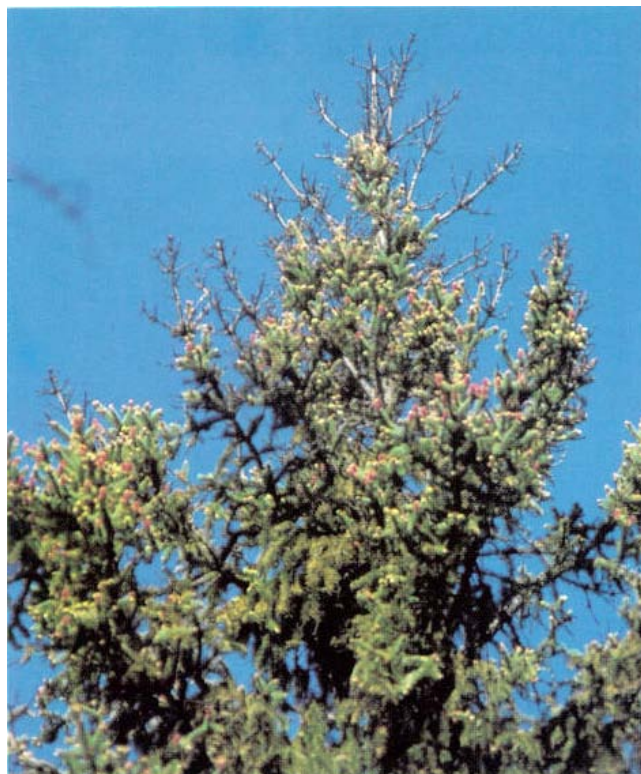
Foredlings-sone G0: Bruk frø fra sørlige områder utenfor Norge i

+ Epigenetikk:
Produser frø i
frøavlsplantasjer i
sør for å skru på
etter-effekter

← Sverige, Finland, Baltikum
Danmark, Tyskland, Polen

Kjør en generasjon løv eller furu etter grantørke og honningsopp

Gran – løv - furu

Ikke for lite vann:

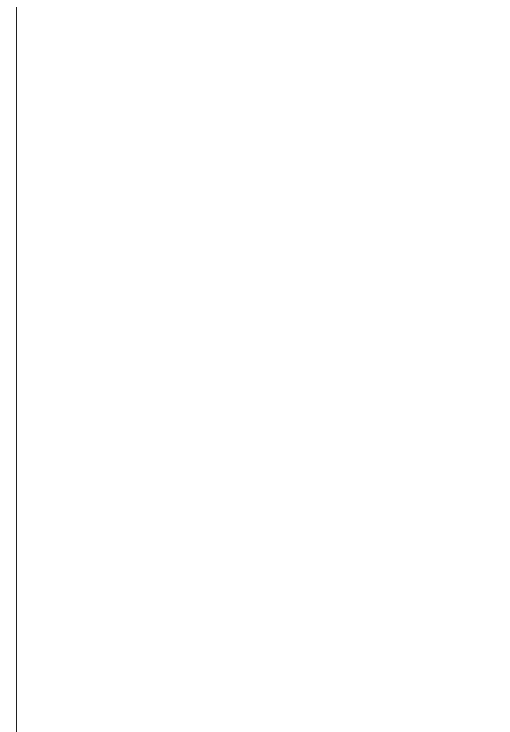
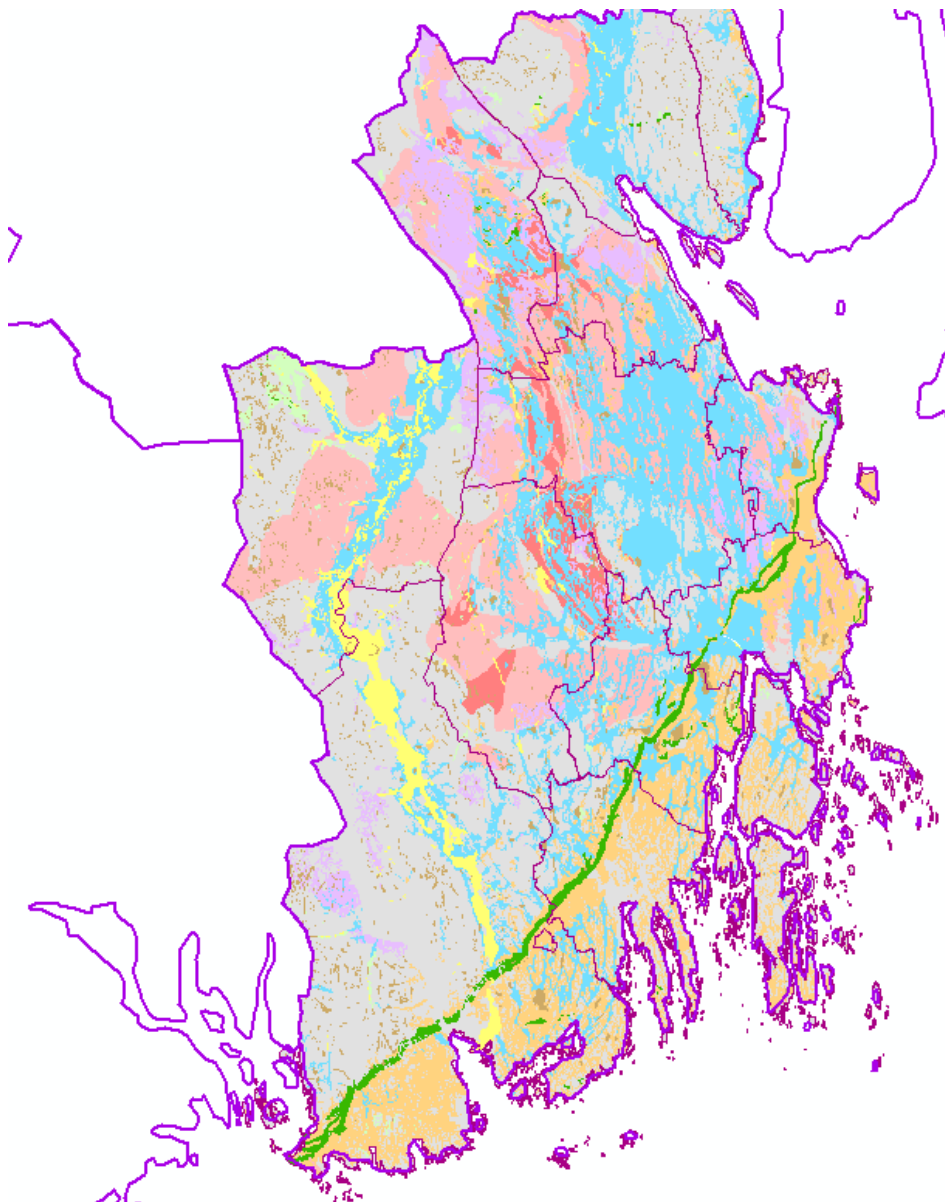
«Jo lengre gran flyttes fra sitt klimatiske optimum mot nedbørfattige eller sommervarme områder, desto mer er dens utbredelse begrenset til voksesteder med ekstra-vann.» (sigevann i marka, o.l.).

Ikke for mye vann:

«Gran er særlig følsom for oversvømmelse av rotsystemet og redusert lufttilgang i jorda sammenliknet med andre treslag.»

Voksested og treslagsvalg

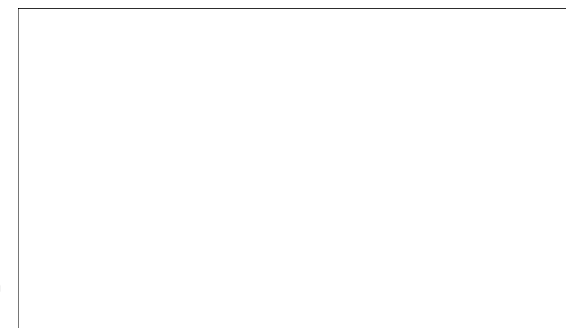
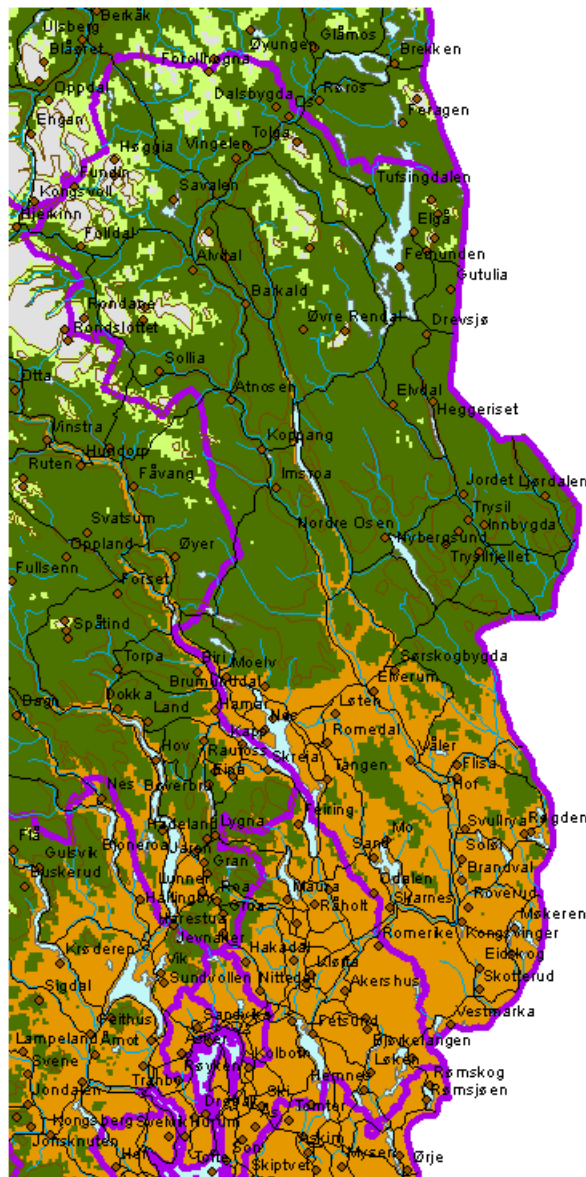
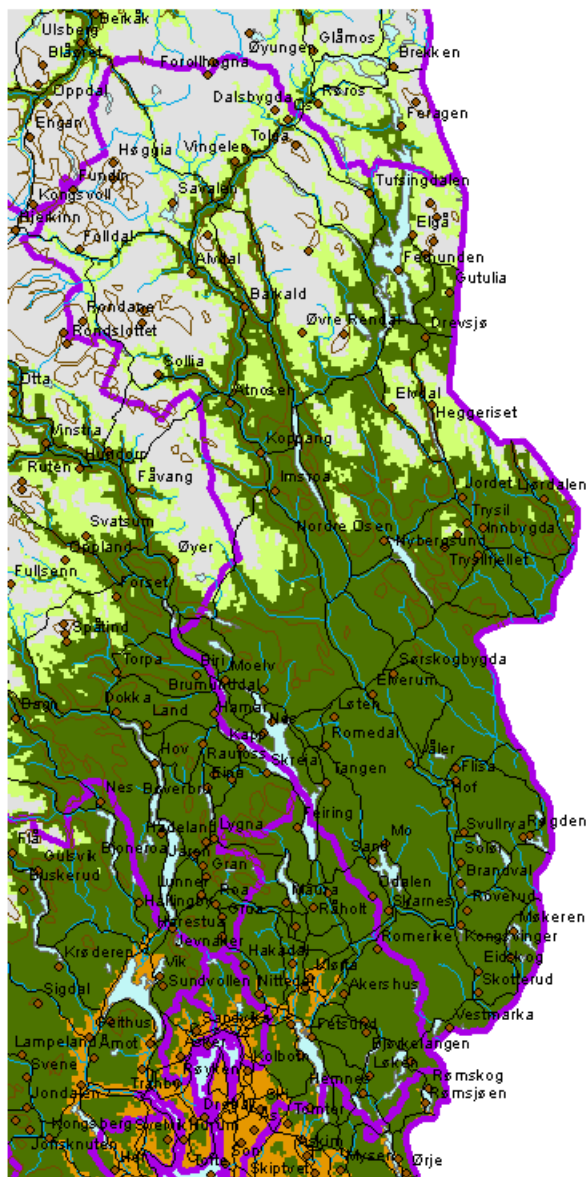
Potensielle treslag med +2°

Nå

+2°

skog+
landskap

Forsiktig med småflatehogst i store granbestand

2006

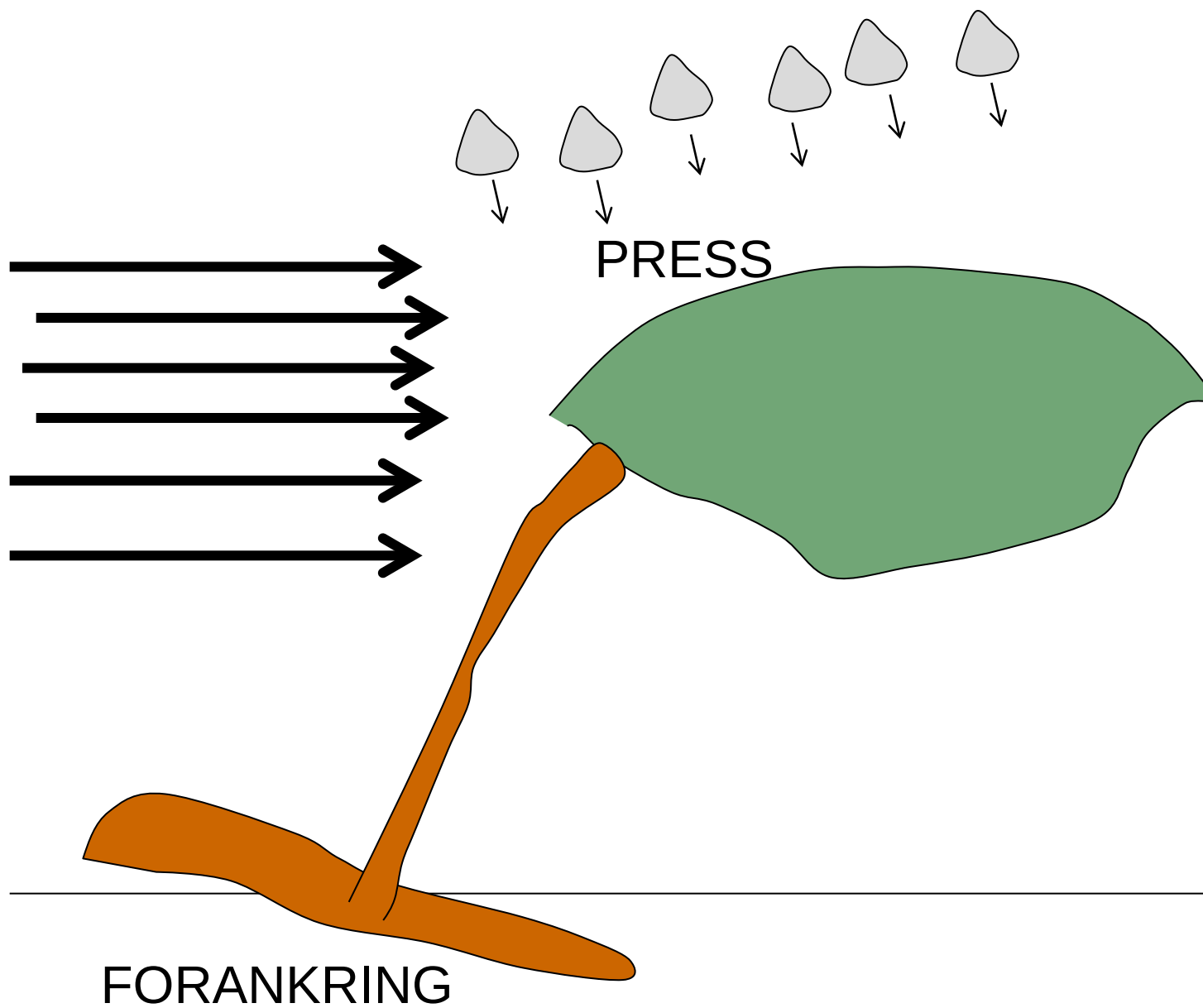

2011

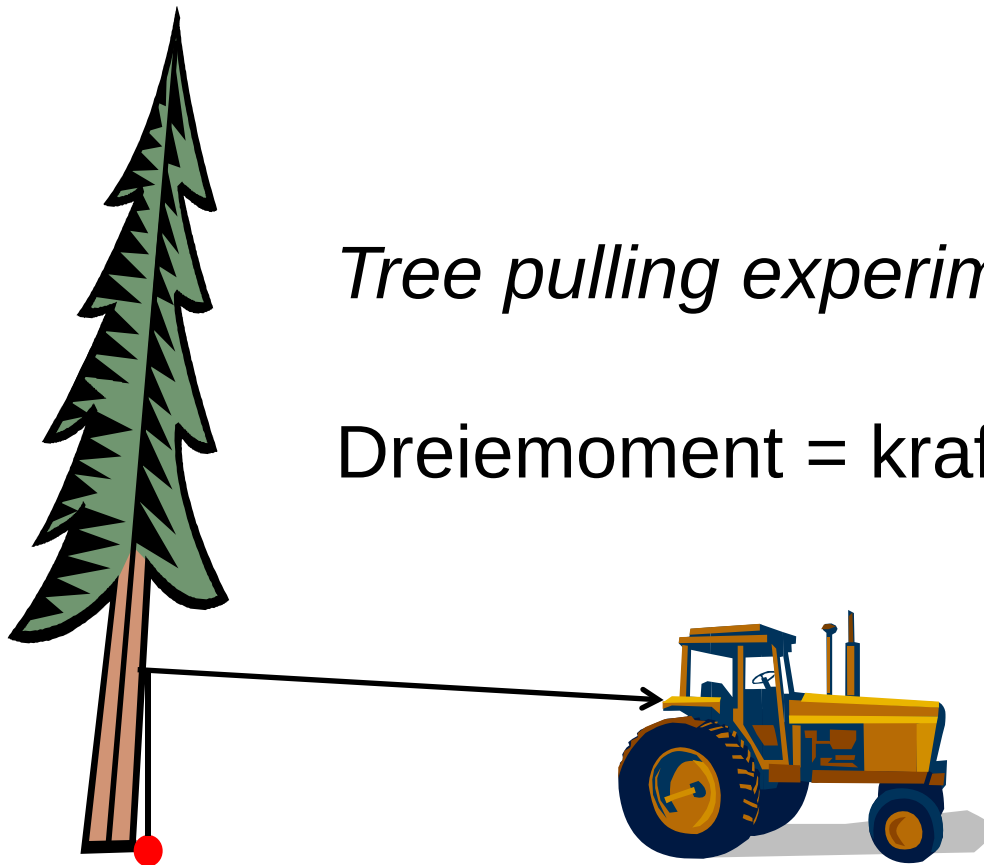
Sørg for stabilitet mot storm

Tree pulling experiments

Dreiemoment = kraft x arm

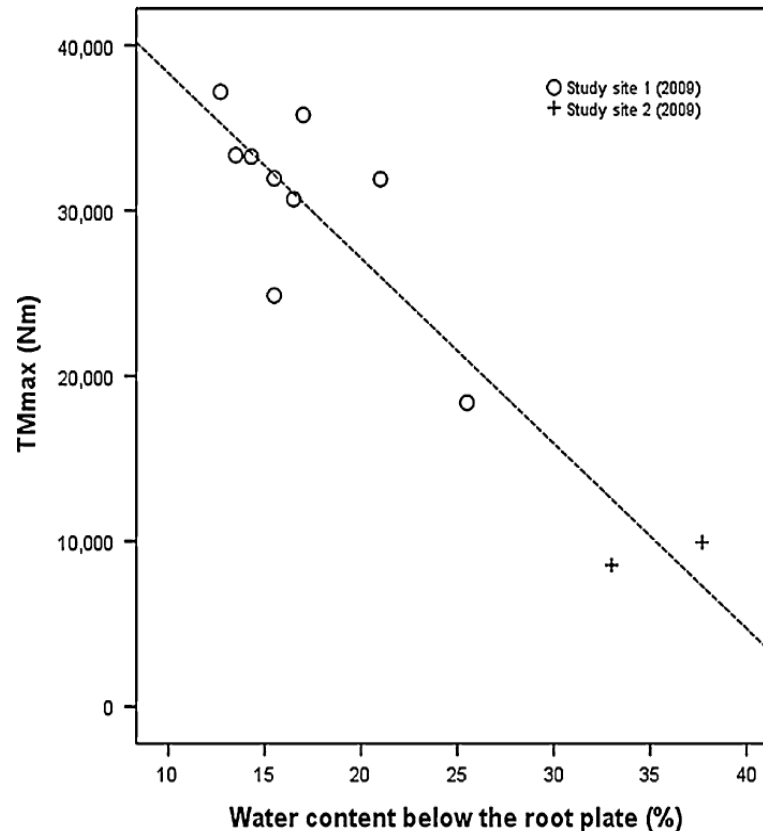

Tree pulling experiments:

Mye svakere forankring ved våtere jord

Dreiemoment
for å velte tre
Nm

Vanninnhold i jorda
under rotkaka, %

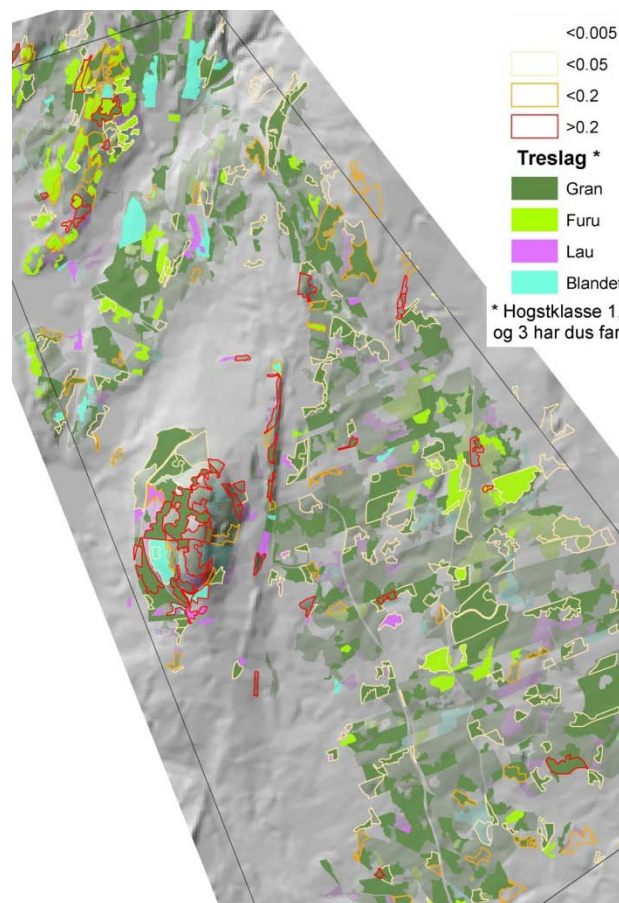
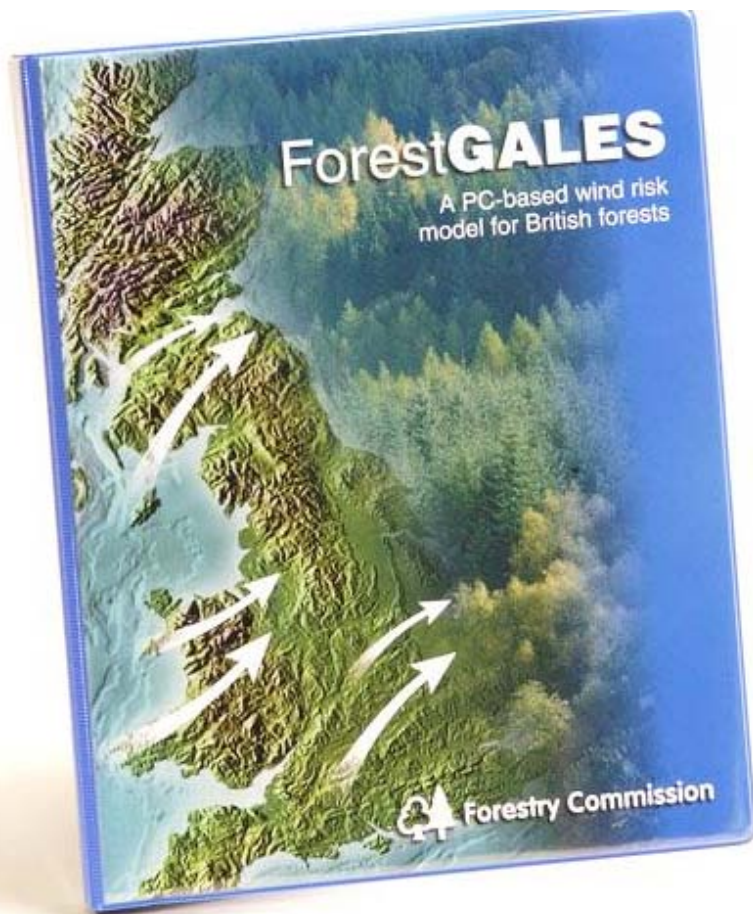
Kamimura, K., Kitagawa, K., Saito, S. & Mizunaga, H. 2012. Root anchorage of hinoki *Chamaecyparis obtuse* (Sieb. Et Zucc.) Endl.) under the combined loading of wind and rapidly supplied water on soil: analyses based on tree-pulling experiments. Eur J Forest Res (2012) 121:210–227.

Kartlegg av risiko for stormskader

ForestGales

WINDA

Stubbebehandling ved tynning > 5 grader

Stubbebehandling

Manuell stubbe- behandling

En sprayflaske festet i hoggerbeltet er effektivt. Hoggeren må bære med seg utstyret hele tida for å kunne utføre behandlingen rett etter felling.

Kilde: SKI

Maskinell stubbe- behandling

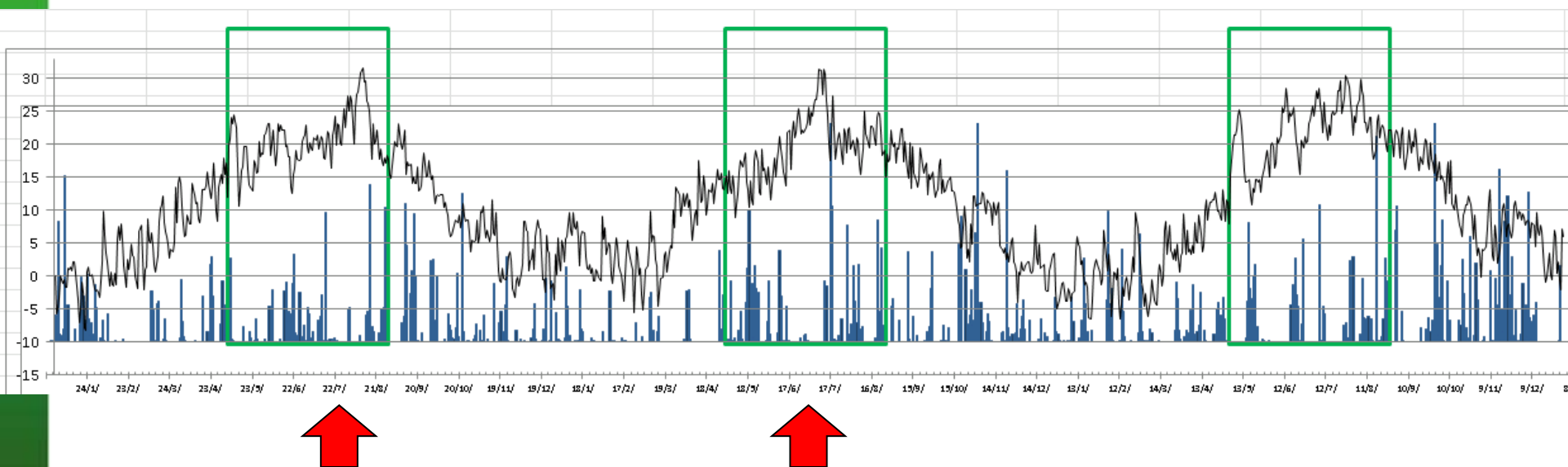
Varmt og tørt vær kan ha utløst skadene:

- * Juli - August 2004

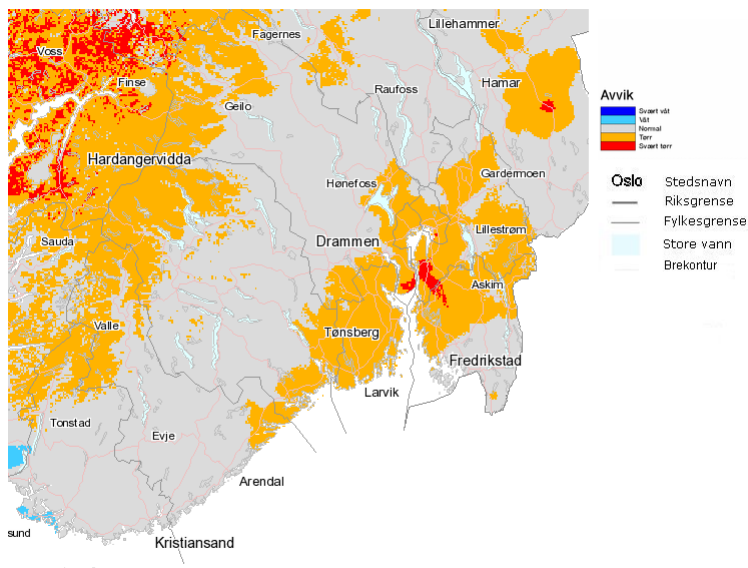
- * June - Juli 2005

$T_{\max}$ og nedbør, 2004-2006

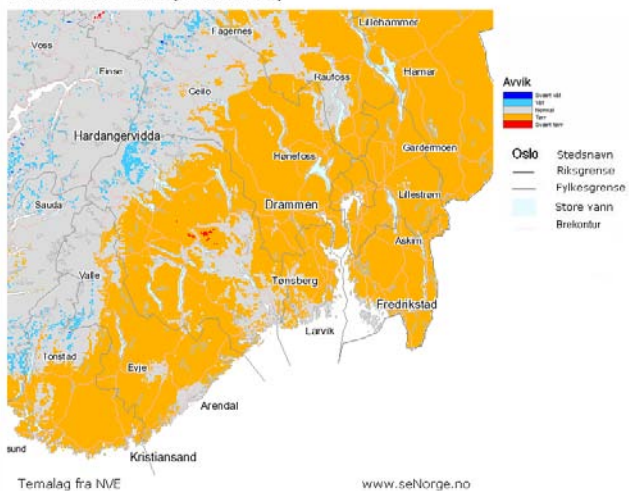
Markvannstilstand (19.08.2004)

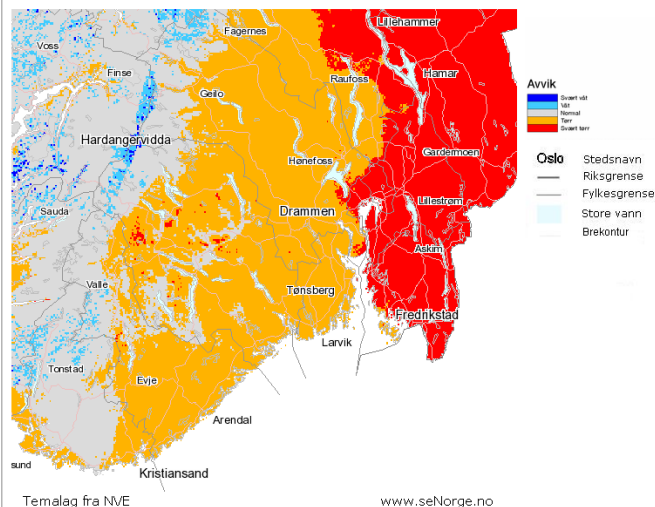
Markvannstilstand

Markvannstilstand (03.07.2005)

Markvannstilstand (15.07.2005)

Conclusions

1. Local problem: Mortality last 20 years is low ($\sim 1\%$), and no tendency of general decline in site productivity
2. Indications of summer drought as a primary cause is strengthened, but still not evident
3. Effect of stand density is unclear
4. Drought has the potential to create severe damage, and may become worse
5. Change species / mix species to reduce risk